Gerecenseerd in
Reviewed in

TIJDSCHRIFT VOOR FILOSOFIE

Jaargang – nr. –
Volume 2007 – nr. 3 –

hoofdstuk, over het praktisch redeneren, illustreert bijvoorbeeld mooi hoe Williams' artikel uit 1981, 'Internal and External Reasons', de aanzet gaf tot en een sturende invloed uitoefende op een debat dat tot op vandaag erg levendig gevoerd wordt. Jenkins merkt terecht op dat Williams' invloed wellicht nergens zo groot is geweest als in het debat over de praktische rede, afgemeten aan de ontelbare reacties die zijn artikel uit 1981 heeft uitgelokt. Uit die reacties pikt Jenkins er drie belangrijke uit: hij laat Christine Korsgaard, John McDowell en Thomas Scanlon (filosofen uit kantiaanse en aristotelische hoek) aan het woord en toont hoe die Williams gedwongen hebben zijn humeaans geïnspireerde positie steeds meer af te bakenen, te verfijnen en te verduidelijken. Zelf neemt Jenkins nergens een standpunt in voor of tegen Williams, hij verwoordt de kritiek van anderen en beperkt zijn eigen kritische inbreng tot het onbeantwoord laten van terloops gestelde, maar pertinente vragen.

Deze degelijke en intelligente analyse van Williams' filosofie, doorspekt met citaten en uitgewerkt met kritische commentaren, zal ongetwijfeld haar nut bewijzen voor leken, studenten en filosofen. Wie streng wil zijn, kan iets aanmerken op de soms slordige typografie. Fout of dubbel getypte woorden komen iets te vaak voor. Maar het eindoordeel kan niet anders dan lovend zijn. De talloze belangrijke ideeën, ontsproten aan Williams' briljante intellect, worden door Jenkins uiteengezet in een overzichtelijk en inzichtelijk geheel, systematischer en preciezer dan Williams het zelf ooit gedaan heeft.

Katrien SCHAUBROECK

Erik ODE, *Das Ereignis des Widerstands.* Jacques Derrida und "Die unbedingte Universität" (Epistemata. Reihe Philosophie, Bd. 416). Würzburg, Königshausen und Neumann, 2006, 23,5 x 15,5, 216 p., € 29,80.

In deze studie brengt de auteur twee onderscheiden maar tot op zekere hoogte erg gerelateerde problematieken samen. Enerzijds is er de eminent *moderne* vraag naar het wezen van de universiteit, een vraag die sinds Kants *Streit der Fakultäten* en andere geschriften onlosmakelijk verbonden is met zaken zoals vrijheid, weten, wetenschap, waarheid, nut en nuttelоosheid, menselijkheid, Bildung, enzovoort.

Deze elementen duiken sinds de 19de eeuw steeds weer op in de debatten over de essentie van de moderne universiteit, debatten waarin onder veranderende gestalte twee posities met elkaar in conflict komen die ideaaltypisch als volgt kunnen worden samengevat: er zijn de pleitbezorgers van het klassiek geworden moderne ideaal van de universiteit waarin deze institutie op een zeer emfatische manier gekoppeld wordt aan een humanistisch, verlicht *Bildungsproject* (men denke aan de soms heel programmatische teksten van Kant, Humboldt, Schleiermacher, Heidegger en vele anderen), en er zijn diegenen die dat klassieke ideaal omwille van politiek-sociale, economische of andere redenen voorbijgestreefd achten en die pleiten voor een radicale *hervorming* van de universiteit en wel zo dat de vastgestelde kloof tussen universiteit en samenleving verkleind, zoniet gedicht wordt. Wie de 'radicalen' in dit steekspel zijn, laat ik aan de lezer over. Wat er ook van zij, dat is in elk geval de intertekstuele en contextuele ruimte waar Ode zijn eigen onderzoek in onderbrengt en die we kunnen omschrijven als de ruimte van het moderne (vaak academische) discours over de universiteit als maatschappelijke institutie.

Anderzijds wordt deze discussie vanuit een specifiek standpunt belicht, namelijk vanuit de deconstructie van Jacques Derrida. Deze invalshoek ligt voor de hand, gezien de aard zelf van de deconstructieve benaderingswijze. Deconstructie is inderdaad meer dan alleen maar een soort van kritische en achterdochtige hermeneutiek die zich enkel op het vlak van de tekstanalyse van filosofie en literatuur zou bewegen. Een wezenlijk bestanddeel van Derrida's onderneming heeft betrekking op het statuut en de implicaties van instituties van weten en dus noodzakelijkerwijze op de problematiek van de moderne universiteit en de plaats (of niet-plaats) daarin van de wijsbegeerte. Derrida's oeuvre wordt gaandeweg meer en meer beroerd door dergelijke problematieken, zoals onder andere blijkt uit de essaybundel *Du droit à la philosophie* (1990) en de vele gelijkaardige teksten die daarop volgden. Zonder overdrijven kan men stellen dat spreken over deconstructie *zonder* de institutie van de universiteit ter discussie te stellen gewoonweg onzinnig is. En hiermee is meteen de structurele dwarsverbinding tussen de twee centrale problematieken — *quid* met het klassieke ideaal van de *moderne* universiteit en het kritische paradigma van de deconstructie — geconstrueerd.

Vanuit dit dubbele perspectief probeert Ode de volgende vragen te thematiseren: Hoe verhoudt Derrida zich tot het klassieke discours omtrent de universiteit? Kan dat discours in een reddend gebaar *overstegen* worden, of (in welke mate) is en blijft elke nieuwe kritische attitude aan dat ideaalbeeld schatplichtig? Hoe kunnen motieven uit het klassieke ideaal gemobiliseerd worden tegen hen die het radicaal overboord willen gooien? Op welke punten kan en moet de deconstructie als kritische, eigenzinnige erfgenaam van het klassieke discours begrepen worden dat zich verzet tegen elke vorm van louter instrumenteel gedachte hervormingen van de universiteit? En welke toekomst heeft de universiteit als kritische hoedster van cruciale waarden zoals vrijheid, weten en waarheid? En wat is dan wel de plaats van de menswetenschappen en meer in het bijzonder van de filosofie in die constellatie?

Voor de lezer die vertrouwd is met Derrida's teksten daaromtrent — en het is bijzonder moeilijk om het belang van dit segment van het derridiaanse oeuvre *niet* te onderkennen — biedt Odes boek weinig nieuws. Het boek is echter wel een waardevol moment van voorlopige synthese, goed onderbouwd, precies en stevig gedocumenteerd.

Koen GELDOF

Peter CARRUTHERS, *The Architecture of the Mind.* Massive Modularity and the Flexibility of Thought. Oxford, Clarendon Press, 2006, 24 x 16, XVIII-462 p., £ 55,- (Hb.).

In 1983 verscheen Jerry Fodors *Modularity of the Mind*, een werk dat tot op vandaag een enorme invloed uitoefent, zowel op de cognitieve wetenschappen als op de wijsgerige psychologie. Fodor definieerde een mentale module als een ingeboren, domeinspecifieke, ingekapselde, functionele en snel werkende component van het mentale apparaat. In tegenstelling tot wat de titel van Fodors boek doet vermoeden, pleitte Fodor er echter niet voor om de gehele menselijke geest te zien als een amalgaam van modules. Volgens Fodor was de modulariteit van het brein integendeel beperkt: grote delen van het perceptuele systeem beschouwde hij wel als modulair, maar daar hield het zo ongeveer op. De discussie die op de publicatie van Fodors werk volgde, spitste zich vooral toe op de vraag of Fodor niet te voorzichtig was geweest. Zijn er geen aanwijzingen dat ook de meer centrale cognitieve systemen modulair zijn? Die discussie won nog aan belang en aandacht omdat de erg controversiële evolutiepsychologie in de jaren negentig beweerde sterke theoretische argumenten en empirische aanwijzingen te hebben voor wat sindsdien 'massieve modulariteit' heet.

Carruthers heeft zich al een tijdje aan de zijde van de evolutiepsychologie en andere pleitbezorgers van de massieve modulariteitshypothese geschaard. In dit zeer lijvige boek verfijnt hij zijn eerdere argumenten en inzichten. De lezer vindt in *The Architecture of the Mind* dan ook geen absoluut originele positie, maar wel een van de meest uitgewerkte en intelligente visies op deze erg belangwekkende thematiek. Concreet gebeurt die uitwerking in drie grote stappen: (1) een vorm van conceptuele analyse, (2) een overzicht en evaluatie van de wetenschappelijke data die betrekking hebben op modulariteit, en (3) een filosofische discussie over fenomenen die — tenminste op het eerste gezicht — moeilijk kunnen worden begrepen met behulp van de massieve modulariteitshypothese.

Allereerst beoogt Carruthers een conceptuele uitklaring. Nagenoeg elke filosoof en cognitieve wetenschapper geeft immers een eigen invulling aan de begrippen 'module' en 'massieve modulariteit'. Dat leidt er al te vaak toe dat schijnproblemen ontstaan: theoretici denken dat ze het met elkaar oneens zijn over de (interpretatie van de) feiten, terwijl ze eigenlijk alleen maar verschillende definities van modulariteit hanteren. Zo heeft Fodors verzet tegen de massieve modulariteitshypothese vol-